

Vagy:

*A kovácsok
fujtatója
lángot hány,
minden szikra
erre röpköd
és rád vár.*

(Ülő és kalapács)

Máskor a gyermekekhez legközelebb álló párbeszédesebb formát teszi meg versei tartópillérének, s ezek akkor lengék és erősek, ha közben a játék mákonyát is beléjük ötvözi, mint például a *Mi van a patakban?* c. költeményben, amelynek különösképp az első fele sikerült remekbe:

- *Mi van a patakban?*
- *Varangyos béka.*
- *Van-e neki búzája?*
- *Majd egész véka.*
- *Mit csinál a búzával?*
- *Malomba viteti.*
- *Mit csinál a molnár?*
- *Garatba felönti.*

Ritmusjátékra a *Téli világ* és a *Tarlón* című versek nyújtják a legsebb példát, míg magára a szipor-

kázó játékosagra és humorra a *Falapát* című vers, amely ötlet- és költői leleményként is igazi gyöngyszem. Megérdemli, hogy teljes egészében idézzük. Egyebek közt azért is, hogy vele támasszuk alá azt az állításunkat, miszerint Brasnyó nemcsak a felnőttek, hanem a gyermekek felé is megásta a maga útját:

*Fát vág egy ember
nagy türelemmel.*

*De míg aprítja a fát,
elszalad a falapát.*

— *Ejnye — mondja — vakapád!
Hova lett a falapát?*

*Mig én aprítom a fát,
elszalad a falapát. —*

*Ha sűrűn nem havazik,
meg sem állna tavaszig.*

*Am féltúton a falapát
csak meggondolja magát.*

*Nincsen rajta fakabát,
hó fújja be lábnyomat.*

*»Inkább nincs több utazás«,
s hazafelé utat ás.*

Az Égi labodában tehetség és ihlető erő lakozik. És magával ragadó költészet: a gyermekkor világával, színeivel, ízeivel.

SZÜCS IMRE

A MESSZIRŐL JÖTT EMBER

DANILO KIS: *Korai bánat.*

Forum és Móra Ferenc Könyvkiadó, Újvidék — Budapest, 1971.

A messziről jött ember. Legszebben így nevezném Danilo Kisét, a költőt, az állomlástót, mert ez állik rá legjobban, ez jellemzi őt a legtalálósabban, úgy is mint a lélek birodalmának, pusztaságainak, reménytelennek szomorú, magányos vándorát és úgy is, mint kortársat, művészt, a mindig jelenvaló tanúját a történelemnek, a lélek ismétlődő meghurcoltatásának, föltáma-

dásának, hites megnyilatkozásának, egy új nap, egy új világ, egy új élet reményében. Messziről jött, az ember távoli emberségéből, de mint ember, mint meghitt, meleg érzés, ártatlan gyermekámulat, tiszta, de szorongással egyezkedő, a valóság sivár bizonyosságában gyanakvó, a »felnőtt« értelem világképében egy »érzéketlen« világot sejtő, bizalmatlan eszmélet, amely mégis bensősé-

ges, biztató, baráti és különös megindító módon ünnepélyes, titokzatos, de mégis érthető, mert »jó szándék és ép elme vezérli.«

Ezt az utolsó, mélységesen emberi, szinte elvont mondatot *A messziről jött ember* című írásából idézem, amely — minden kétséget kizáróan — Danilo Kiš emberi és művészi hitvallását igazolja. S amely egyúttal üzenet is, intő szó azok számára, akik a zavarodott értelem csinálta világsors, emberi végzet viharos, véres dobzenetében, a közös nagy tragédiák rémének láttán sem tudnak egymással emberi szót érteni. Akik a közös világ, a közös jövő tudatában is érthetetlen, távoli idegeneknek érzik egymást, néhány évezedes, súlyos és oktató tanulság ellenére. S végül ragyogó példamutatás azok számára, akik az emberiség, a lélek, a tiszta értelem nevében a betű, a szó fegyveréhez nyúlnak, az eljövendő, egyedül igaz és méltó gondolatért való harcban, de célismeret, létérzés, sorstudat, ember és életküldetés hiányában.

A *Korai bánat* című könyv tiszta álomvilága a racionális értelem számára bizonyára érthetetlennek, idegenszerűnek tetszik. Egy látomás, egy lelki vetület olyan közegének talán, amelybe a nyers logika csáskányát hiábavaló igyekezet lenne belevágni egy valamiféle leleplező, szelleműző (bosszús) szándékkal.

Mert ez az álomvilág olyan légiés, megjelentett szellemiséggel olyan kozmikus, hogy minden durva érintésre láthatatlanná, a képzeletnek a látszatává, játékvá válik, éppen azért, mert az idő titokzatos rezdüléseinek csodájába, újra álmódott tisztaságába révült gyermeklélek megfoghatatlan elemeiből tevődött össze, és csupán az fogható meg belőle, ami az adott (materiaális) világ konkrét megnyilvánulásaival örökké azonos: az em-

beri szenvedés, kín, fájdalom, megáláztatás, egyszóval az értelem, a lélek tragédiája...

És az író, mindezek tudatában, mintegy önvédelemből, talán ezért is ajánlotta a könyvét a »gyerekeknek és érzékenyeknek.«

A *Korai bánat* annyiban nevezhető irodalmi alkotásnak, amennyiben a nyelv eszközeinek segítségével jött létre (az irodalomnak tiszta és nemes, lelki értelmében). Ez a könyv, maga az élet — az örök folytonosságú álom...

Danilo Kiš, a messziről jött ember, a megrendült gyermeklélek viharából előbukkanó művész talán akkor lépett elének a kivételes lelkületű, tiszta emberségű költő és gondolkodó mezében, a lélek számára olyan nélkülözhetetlen »varázslataival«, amikor a legkevésbé volt várható, az egyre sivárabbá, érzéketlenebbé, embertelenné váló világban, azzal a nemes szándékkal, hogy a magával hozott bizonyágtételt, a bánatot vigasszá, s a lelke mélyén, a szenvedésben fogant, büntető botot virággá, a béke szimbólumává varázsolja...

Szándékosan teszem, amikor a *Korai bánat* mozaikképét a maga szép és megindító líraiságának teljességében érintetlenül hagyom, azaz — amikor egy-egy darabját, alkotóelemét nem ragadom, nem töröm ki a mű színharmóniájából, a különlemezés kedvéért. A könyv többé-kevésbé egyenértékű »résztei« ezt nem is igénylik, mert ahogyan a művész látomásainak fénykörében egyetlen egészé lényegültek — egyedül így lehet azokat látni, érezni, érteni, átélni, szeretni és értékelni.

Ács Károly különös gonddal és lelkiismeretességgel végzett mesteri fordítása külön fejezetet érdemelne. De ezúttal (is) fogadja megbecsülésem jeléül a köszönetemet az igazán rendkívül szép élményért, amelyben a *Korai bánat* olvasva részesültem...

ZÁKÁNY ANTAL